

במדבר פרק כא

(יז) אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה:
(יח) באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם בקחו לק במשעב תם וממך בר מתנה:
(יט) וממתנה נסליאל ומנסליאל במות:
(כ) ומבמות הגוי אשר בשדה מאב ר' אש הפסקה ונשקפה על פני הישימ'ן פ

תלמוד בבלי מסכת תענית דף ט עמוד א

רבי יוסי ברבי יהודה אומר: שלשה פרנסים טובים עמדו לישראל, אלו הן: משה, ואהרן, ומרים. ושלש מתנות טובות ניתנו על ידם, ואלו הן: באר, ועון, ומן. באר - בזכות מרים, עמוד ענן - בזכות אהרן, מן - בזכות משה. מתה מרים - נסתלק הבאר. שנאמר +במדבר כ"ו+ ותמת שם מרים, וכתוב בתריה ולא יהיה מים לעדה,

במדבר רבה פרשה יט, כו

"באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם". וכי חפירה היתה שם? אלא שנתנה בזכות אבות שנקראו שרים שגא' (תהלים קה) "פתח צור ויזובו מים כי זכר את דבר קדשו את אברהם עבדו". "כרוה נדיבי העם במחוקק במשענותם", שהיו הנשיאים עומדים על גבה ומושכין במטותיהן כל אחד ואחד לשבטו ולמשפחתו וריוח שבין הדגלים מלא מים מאזכרין אשה שהיתה צריכה לילך אצל חברתה מדגל לדגל היתה מהלכת בספינה שגא' (תהלים ק"ה) "הלכו בציות נהר". ואין ציות אלא ספינות שגא' (ישעיה לג) "וצי אדיר לא יעברנו". והמים יוצאים חוץ למחנה ומקיפין פיסא גדולה שגא' (תהלים כג) "ינחני במעגלי צדק למען שמו" ומגדלים מיני דשאים ואילנות לאין סוף שנאמר "בנאות דשא ירביציני על מי מנוחות ינהלני". כל ימים שהיו במדבר כך היו משתמשין בה לכך קילסו "עלי באר חפרוה שרים וממדבר מתנה" שנתנה להם במדבר לשמשן,

(כ) אז ישיר ישראל את השירה הזאת, נאמרה בסוף ארבעים שנה, והבאר נתנה להם מתחלת ארבעים שנה. מה ראה לכתוב כאן. הענין הזה כבר נרש למעלה הימני, על כן נאמר בספר מלחמות ה' אז נהב בסופה, מהו שעשה להם הקדוש ברוך הוא אותה ונשים בגדלי ארנון, כגוסי שעשה להם בים סוף. ומה הם נסים ושלל בחלי ארנון. אך עומד על החר מהו ומדבר עם חברו בחר אחר, והוא רחוק מקניו שבעה מילין, והנדרף יורד לתוך הנחל ועולה, לנרדן של ישראל לעבר בתוך הקרים. נתפסו כל האמות לשם, אכלוסין שאין להם סוף. ישבו מקצתו בתוך הנחל, והקר מלמלן עשוי מערות מערות, ונגד המערות הר שפנגרו עשוי סלעים קלים קמין שרים, שנאמר, ואשד הפקלים. נכנסו האכלוסין לתוך המערות ואמרו, קשנדו ישראל לתוך הנחל, אלו עומדין לפניהם בתוך הנחל, ואנו למעלה מן המערות ונברג את פלן. פינן שהגיעו ישראל לאותו מקום, לא הצריכן הקדוש ברוך הוא לירד למשן לנחל, אלא רמו לקרים, ונכנסו שרים של הר זה לתוך מערות של הר זה, ומהו פלן. והקישו הקרים ראשיהם זה לזה והגשמה דרך כבולשה, ולא נודע אינה הר נוסף לתברו. ואותו נחל, מקסיק בין תחומי ארץ ישראל לארץ מאב, שנאמר, פי ארנון בגל

מאב, בין מאב ובין האמרי. הר שבארץ מאב לא נודעו, שבו המערות. והר שבארץ ישראל נודעו, שבו הסלעים קמין שרים ונסמך להר שבנגרו. ומפני מה נודעו אותו הר שבארץ ישראל. משל למה סדבר יוסה, לשעשה שנאמרה בן ארונה בא אצלה, קפצה היא וקדמה דגדו וקבלתו. קף נכנסו הסלעים לתוך המערות ורצצו כל אותן גבורים, והבאר נרדה לתוך הנחל ונתקברה שם ואבדה כל האכלוסין. לשם שאבד אותם הים. לקף הקיש הפתח את נהב בסופה לנחל ארנון. ועברו ישראל על אותן הקרים ולא נדעו כל הנסים האלו. אמר הקדוש ברוך הוא, הריני מודיע לכוני פמה אכלוסין אבדה מקניהם. נרדה הבאר לאותן המערות והוציאה גלגלית תרועות ונגלים שאין להם תקר. וישראל תזרז לבקש את הבאר וראו אותה מאינה כלכנה בתוך הנחל, שהיתה מוציאה אברים אברים. ומפני שהבאר תודיעה לקו. שנאמר, ואשר הנחלים וגו' ומשם בארה. וכי משם היתה ונחל מתחלת ארבעים שנה היתה עמהם. אלא שנתנה לפתח את הנשים. והיו ישראל עומדים על הנחלים ואומרים לה, עלי באר ענו לה.

(מדרש אגדה)

ההלת רבה פרשה ה

א"ר תנחומא אפילו במים הקב"ה עושה שליחותו ומעשה במוכה שחין שירד לטבול בימה של טבריא וארעת שעתא וטפת בארה של מרים ואסחי ואיטסי, והיכן היא בארה של מרים, א"ר חייא בר אבא כתיב (במדבר כ"א) 'ונשקפה על פני הישימון' שכל מי שעולה על הר ישימון רואה כמין כברה קטנה בימה של טבריא וזו היא בארה של מרים, רבי יוחנן אמר שיערו אותה רבנן והיא מכוונת כל קבל תרעא מציעאה דכנשתא עתיקתא דסרוגיא

תלמוד בבלי מסכת שבת דף לה עמוד א

אמר רבי חייא: הרוצה לראות בארה של מרים, יעלה לראש הכרמל ויצפה ויראה כמין כברה בים, וזו היא בארה של מרים. אמר רבי: מעין המיטלטל - טהור, וזהו בארה של מרים.

מסכת ברכות דף ח עמוד א

תניא נמי הכי: תשע מאות ושלושה מיני מיתה נבראו בעולם, שנאמר: למות תוצאות - תוצאות בגימטריא הכי הוו. קשה שבכלן - אסכרא, ניחא שבכלן - נשיקה; אסכרא - דמיא כחזירא בגבבא דעמרא דלאחורי נשרא, ואיכא דאמרי: כפיטורי בפי ושט. נשיקה דמיא כמשחל בניתא מחלבא.

ככברה, אבל כיון שהיא עומדת בים, כבר מימיה בטוחים כתיבה. רגש שאיננו יליד אותם הרעיונות המתילדים למראה המתגלה לשעה, הוא הרגש האלהי הנצחי הזה, כ"א הוא מתגלה בצורת רגש וענין לביי אחרי שהוא בעצמותו נובע ממקור הכטוח של אור העולם כולו, של כל ים החכמה ואוצר התורה ודעת אלהים אמת. וזהו בארה של מרים, וזה כח נצחיותה עדי עד.

רצו. אמר רב מעין המיטלטל טהור, וזהו בארה של מרים. הטלטול גורם לאפשרות הטומאה לחול. טהרת המים מקושרת היא עם המקום הכטוח שלהם, וטהרת הדיעות והדברים המסתעפים מהם תלוי לפי אותו הבטחון הנמצא ביסודם. ואין יסוד בטוח כ"א לדעת התורה בטהרתה, ולמושכלות היותר זכות הנוכחות מאור ד' ב"ה ואמתו. אבל הדיעות המתילדות מרגשות לכב האדם ונטיותיו, עלולות הנה לקבל טומאה ואין בהן ג"כ אפשרות של מעין בלתי נפסק, כיון שכל כחו איננו כ"א מוג האדם, מרוצת דמו וילדי הימים ומקריהם, שכולם מוגבלים קצובים וקמוטים. אמנם רק בארה של מרים, מקור סימן הרגש הטהור הישראלי כפי מה שהוא פועם בטהרו בלב היהודי, שהוא אמנם לכאורה משתנה בצרכיו הפרטי לפי מצב הגוף והמזג, לפי ילדי הימים ומאורעותיהם. אבל אע"פ שהוא מיטלטל, מקורו הוא מקור נאמן, מעולם לא יכזבו מימיו¹ ומעולם לא יוכל לקבל טומאה. כי מטהרו הוא מקור מים חיים², כי נובע הוא מאוצר הכרנה העליונה של הדרת התורה ואורה הטהור, ואיננו כ"א מתגלה בצורת רגש שבלב, אבל לא רק בזה ימלא ערכו. ע"כ טהור הוא ונעלה מעל כל טומאה שכל רעיון רגשי יוכל להשפל, ועם כל טלטולו מעיין הוא שאין קץ לנביעתו, "כי מימיו מן המקדש המה יוצאים"³, מקדש העליון ההולך ואור, אחרי כל המסות היותר עליונות השולט בעו נצחיותו לעזי עד, ומטהר ומצרף⁴ בשטף עז טהרתו, וזהו בארה של מרים.

רצה. א"ר חייא הרוצה לראות בארה של מרים, יעלה לראש הכרמל ויצפה ויראה כמין כברה בים, וזו היא בארה של מרים. דור המדבר הוא הדור שכלל בקרבנו את כח הרוחני של ישראל לכל פרטיו עד סוף כל הדורות, "חסד נעורין אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר"¹. יסוד החיים העליונים הנובעים מעומקה של תורה, הלא הנם צפונים בהים הגדול, ימא דאורייתא, היוצא מגאון השכל העליון, מקור החכמה והמדע ב"ה. אמנם לשאוב ממנו להשכיר צמאון כל לב, להיות חש ומרגיש כ"א קישורו העצום בקדושתן של ישראל, ע"י קדושת השי"ת ותהו"ק, זהו תלוי בכח הרגש הטוב שבלב הרגש הטהור, שאם [אמנם] מקומו בלב המוגבל אשר לאדם [ה]משתנה בשינויי המצבים, אבל הרגש העליון הטהור והמקודש, שעל פיו נבנה קישורן של ישראל לצורם וגואלם ולתהו"ק, זה הרגש הוא גדול ועצום עד אין סוף ואין תכלית. מקור הרגש הטהור וזכות הורשתו לנו מדור המדבר, שמהם ירשנו ג"כ תורת אלהים חיים מורשה קהלת יעקב², היא זכותה של מרים. האשה עלולה היא ליתרון הרגש, ולפי גודל מעלתה האלהית היתה היא ראויה ליסוד בישראל את יסוד הרגש הישראלי, שאמנם אינו כשאר כל הרגשות שמקורם הוא הסתערות הלב ממחזה של הנה שאין לו קיימא, כ"א מקורו ומעמדו הוא הים הגדול, ים התורה, מקור החכמה והאמת, שאין לו קץ ותכלית.

בימי אליהו כשירדו ישראל עד תחתית המדרגה, מה פעל עליהם לשוב ע"י ראייתם את מופת הענייה באש לשוב לקבל עליהם עול מלכות שמים לענות ד' הוא האלהים³, אחרי אשר כה ירדו פלאים ותסכו לבם אחורנית⁴, לא התעלו עדיין בשכל עליון, ואור התורה אשר עזבו זה כמה לא האיר אליהם בפועל. אמנם כח הרגש הישראלי הצפון בלב נתעורר, וזה אע"פ שאינו נראה לפום ריהטא, אע"פ שמובלע הוא בין המון הרגשות השונים, אמנם בצפיה פנימית הוא נראה. ואע"פ שלכאורה אין לו מעמד, וכשם שמתמלא רגש והתעוררות כן יוכל להתרוקן. אבל לא כן הוא מדת רגש של הקדושה הישראלית, המדביק את העם כולו לקונו ב"ה, הוא באמת קשור ודבוק בעומק ים החכמה, שכל אוצר הרוחניות המלא בכל עז ותפארת שבעולם הוא מסערו ומחוללו. ע"כ אם יתרוקן מטבת מחזה אחד מיד ישוב להתמלא מכח הים הסובבו, מכה רעיונות של אמת ומרעצות מלאי דעת שאין להם חקר, ע"כ הוא תמיד מלא. אע"פ שמצד עצם הכלי, חום הלב והסתערוותו, אין בו כדי אחיזה והתקיימות של כח הרעיון והמחשבה וקישורם בקביעות. הרוצה לראות בארה של מרים בצורתה, בעזה ונצחיותה, למרות היותה מתדמה לאיזה רגש עובר, הגדעך מפני שאון רגשות אחרים שחליפות הנם ממלאים לבב אנוש, העשוי כמו כברה נבובה שמיד כשהיא מתמלאת היא מריקה את מימיה. אבל בראש הכרמל, בראש הפעולה האדירה שהיא גם נצחיותה קול ד' הוא האלהים" שיצא ויצא מאלפי רכבה, גם בהיותם נתונים בתחתית המצב היותר ירוד, היא תוצאה ישרה מקדושת רגשם הטבעי, אם [אמנם] אינו ניכר מפני המעשים שכתגרת יד עזיבת התורה ושאון ההרגל נעזבים, אבל בצפיה יראה ויכיר כמין כברה. אמנם אין לכטח בהחזקת מימיה, ומי יצור מים